

Repetitorium vyšších rostlin 3

Vít Grulich

Caryophyllaceae

- součást karyofylidové větve dvouděložných
- dříve samostatná podtřída Caryophylliidae
  - někdy oddělovány Illecebraceae

Caryophyllaceae – příbuzní

- Aizoaceae
  - listoví sukulentní
- Phytolaccaceae
  - často dřeviny

Lithops olivacea
www.cz-kaktusy.cz

Phytolacca americana
www.phengels.club.fr

Caryophyllaceae

- převažují byliny
- výjimečně dřeviny – nižší keříky
  - Dianthus, Drypis

Drypis jacquiniana
www.botany.cz

Caryophyllaceae

- listy většinou vstřícné
  - zřídka střídavé
- bez palistů
  - vzácněji palisty přítomny
    - Spergularia
- jednoduché, celistvé

Caryophyllaceae

- květenství vrcholičnaté nebo složené
  - vidlany
- květy cyklické
- stavěné podle čísla 5
  - řidčeji podle čísla 4
    - *Arenaria* sp. div.
- oboupohlavné
  - jednopohlavné jen vzácně
    - *Silene latifolia*, *S. dioica*, *S. otites* jsou dvou
  - aktinomofní

Silene dioica

Caryophyllaceae

- květní obaly rozlišené
  - někdy přítomen pouze kalich
    - Scleranthus, Sagina procumbens
- kalich srostlý
  - Dianthoideae
- kalich volný
  - Alsinoideae, Paronychioideae

Sagina procumbens
www.plant-identification.co.uk

Caryophyllaceae

- tyčinky zpravidla ve 2 kruzích
  - někdy redukce do neúplného počtu
    - *Cerastium semidecandrum*
- gyneceum původně srůstá z 5 plodolistů
  - časté redukce na $G3-2(-1)$
    - *Silene*, *Dianthus*, *Scleranthus*

Caryophyllaceae

- gyneceum lyzikarpní
  - sekundárně jednopouzdré
  - centrální placenta
  - vajíček mnoho
- výjimečně vajíčko jediné
  - bazální placenta
    - Scleranthus

Caryophyllaceae

- plod tobolka
  - otvírání zpravidla vrcholovými zuby
    - je jich 2násobek plodolistů
- výjimečně plod bobule
  - *Silene baccifera*
- vajíčko jediné – plod nažka
  - *Scleranthus*

www.ruhr-uni-bochum.de

Silene baccifera
www.aruncia.puslapi.it

Caryophyllaceae

- saponiny
- betalainy
  - pigmenty nahrazující antokyany

Caryophyllaceae

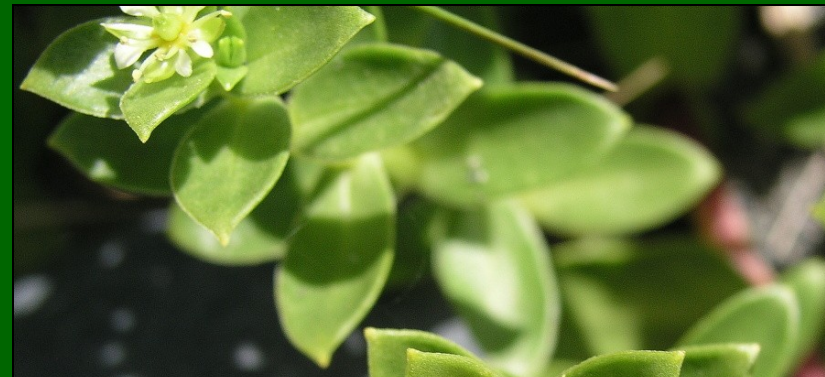
- kosmopolitní čeleď
  - 85 rodů, 2 200 druhů
- převaha v mírném a chladném pásmu severní polokoule
  - v tropech výjimečné
    - hory
  - na jižní polokouli v mírném pásmu

Caryophyllaceae

- Stanoviště rozmanitá
  - hory
    - V Himálaji vystupují až do 5700 m
  - stepi
  - louky
  - lesy
  - plevele
    - řada efemer
  - mokřady
    - i slané

Honckenya peploides

Caryophyllaceae

- využití člověkem
  - okrasné rostliny
  - obtížné plevely

Dianthus barbatus

Stellaria media
www.atlas-roslin.pl

Illecebrum

Ille

Spergularia

- jednoletky nebo krátkověké trvalky

Spergularia rubra

Spergularia echinosperma

Paronychia

Paronychia illecebroides

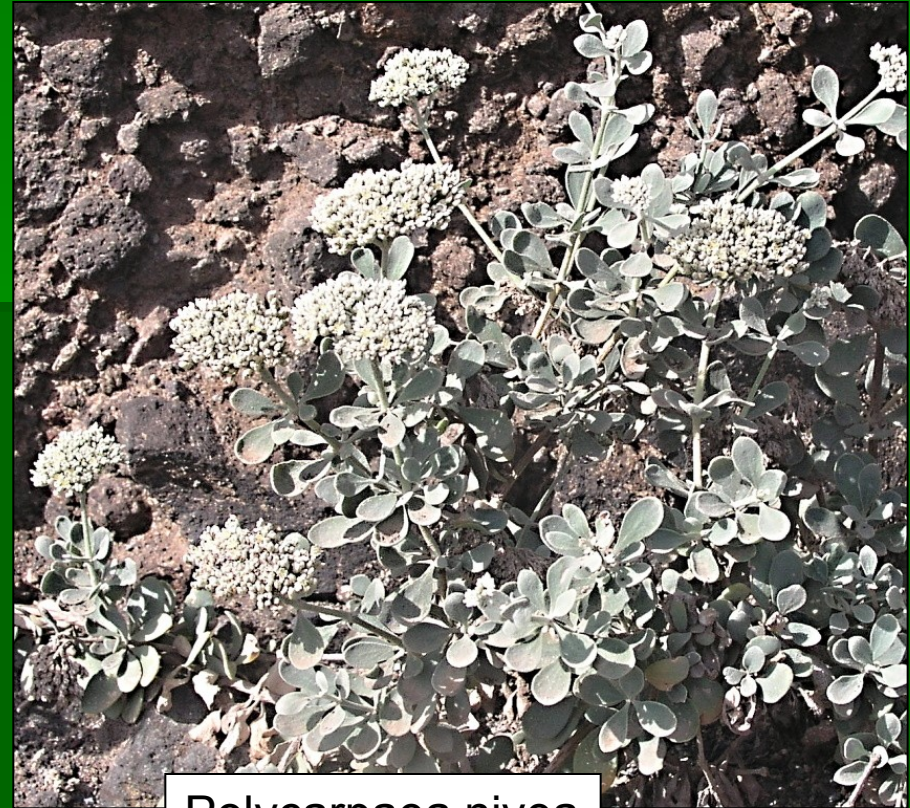

Paronychia sinaica

Polycarpaea

Polycarpaea nivea

Polycarpaea gayi

Polycarpaea

Pol

Scleranthus

■ G1

Scleranthus perennis

Minuartia

Minuartia cespitosa

- řada oligotopních endemitů

Minuartia corcontica

Minuartia

Minuartia filifolia

Minuartia austriaca

Minuartia lanuginosa

Minuartia setacea

Minuartia

- některé druhy bez koruny

Minuartia sedoides

Minuartia cherlerioides

Stellaria

Stellaria longifolia

- G3
- rozmanitá stanoviště
  - lesy, mokřady, ruderaly

Stellaria uliginosa

Stellaria holostea

Cerastium

- velmi podobné ptačincům, G5

Cerastium uniflorum

Silene

- G 3
  - řidčeji G5

Silene armeria

Silene acaulis

Silene

Silene vulgaris

Silene rupestris

Silene ural

Saponaria

Saponaria pumila

Gypsophila

- různorodá stanoviště

Gypsophila repens

Dianthus

Dianthus sylvestris

- velmi početný rod
  - v Evropě vysoký lokální endemismus

Dianthus pavonius

Dianthus glacialis

Dianthus

Dianthus sylvaticus

- taxonomické problémy

Dianthus carthusia

Dianthus

Dianthus blandus

Dianthus moravicus

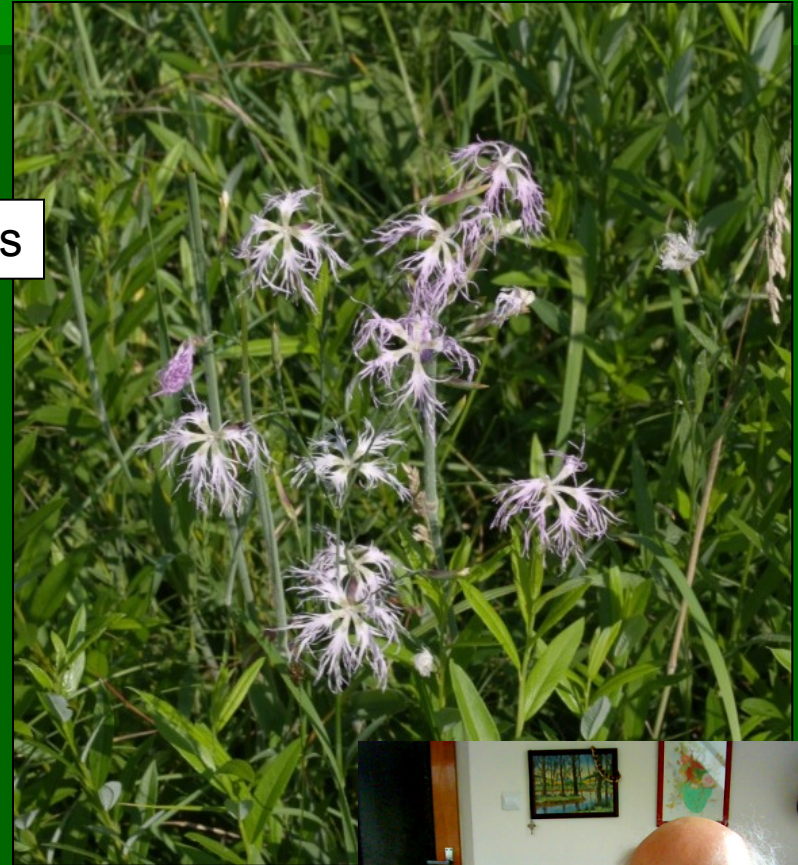

Dianthus superbus

- plasticita v rámci ČR

subsp. *superbus*

subsp. *alpestris*

Primulaceae

- dříve v podtřídě Dilleniidae
- dnes součást asteridové větve dvouděložných
  - v poslední době čeleď přehodnocování
    - Myrsinaceae
      - připojení: problém monofyletičnosti

Primulaceae

- byliny
  - často jednoleté
- výjimečně vodní
  - Hottonia

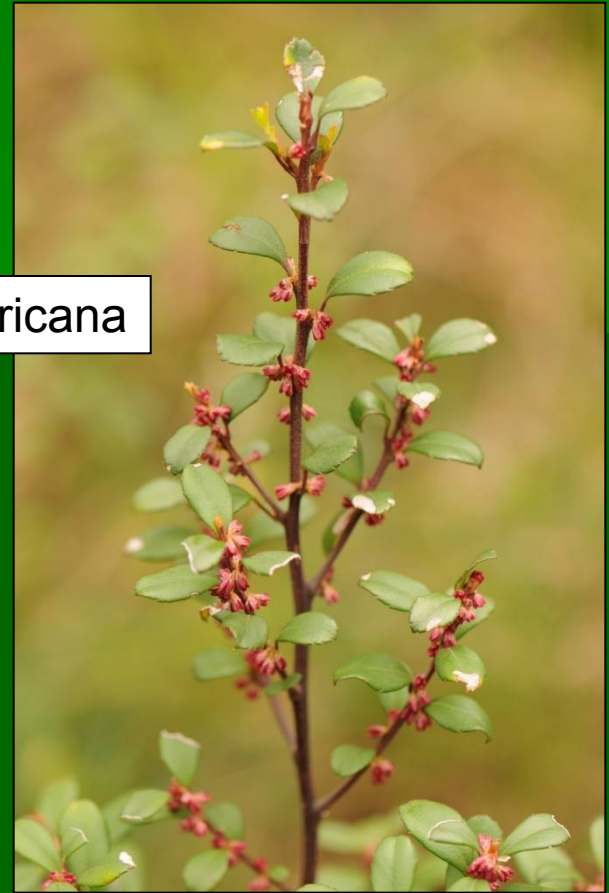
Hottonia palustris

Primulaceae

- dřeviny
  - převažují v tropech

Myrsine africana

Rapanea melar

Primulaceae

- někdy hlízký
  - Cyclamen
- listy zpravidla jednoduché
  - v přízemní růžici
  - střídavé, vstříčné i v přeslenech
  - palisty chybějí

Cyclamen purpurascens

Primulaceae

- květenství hrozen, druhotně okolík
  - listeny zpravidla přítomny
- květy oboupohlavné
  - podle čísla 5
  - aktinomorfní
  - kalich i koruna srostlé
    - koruna výjimečně chybí

Glaux maritima

Primulaceae

- andreceum redukováno na vnitřní kruh
  - vnější zřídka přeměněn na staminodia
  - význačná heterostylie
- gyneceum srostlé
  - parakarpní
    - placenta centrální nebo bazální
  - semeník svrchní

Primulaceae

- plody tobolky
  - otvírají se zuby nebo čepičkou
- v tropech častěji peckovice

Ardisia crenata

Primulaceae

- kosmopolitní čeleď
  - 60 rodů, 2 600 druhů
- převaha v mírném pásu severní polokoule

Primulaceae

- stanoviště
  - lesy
  - mokřady
    - mangrove
  - plevele
  - hory
  - vzácně vody

Centunculus minimus

Primulaceae

- využití člověkem
  - okrasné rostliny
  - léčivé rostliny

Dodecatheon jeffreyi

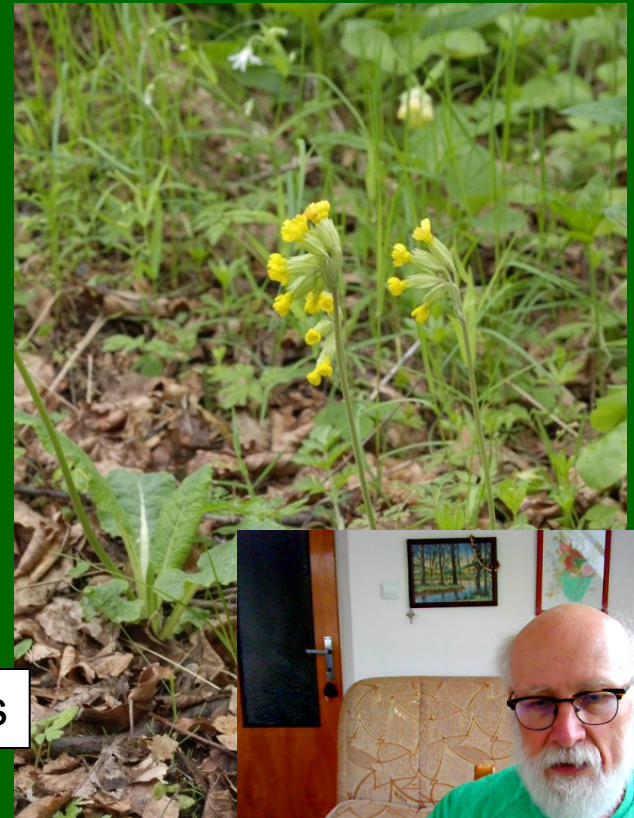

Primula

- druhy nižších a středních poloh

Primula elatior

Primula veris

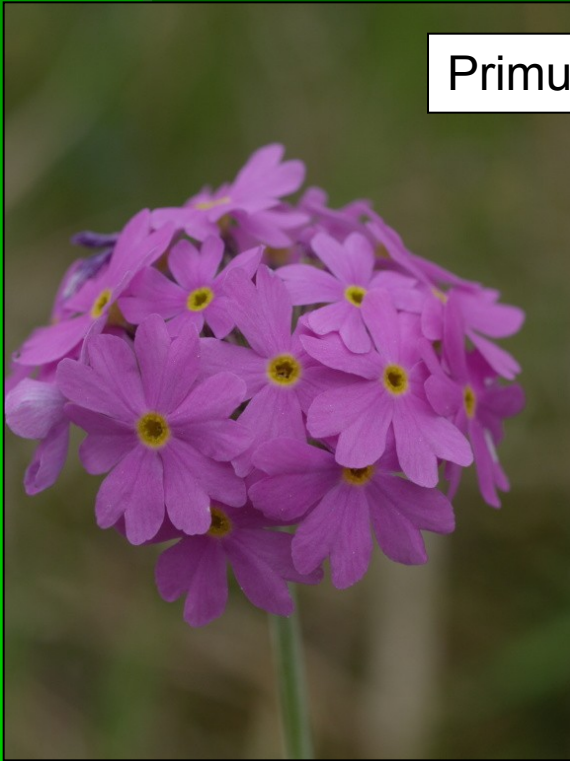

Primula

- četné druhy v horách

Primula farinosa

Primula halleri

Primula a

Primula

- četné druhy v horách

Primula glutinosa

Primula minima

Primula clusiana

Primula

Primula verticillata

Soldanella

- endemity evropských hor

Soldanella montana

Soldanella alpina

Soldanella

- endemity evropských hor

Soldanella austriaca

Soldanella pusilla

Androsace

- mnoho endemitů v horách

Androsace obtusifolia

Androsace chamaejasme

Androsace lehmanniana

Androsace villosa

Androsace

Androsace alpina

Androsace vitaliana

Lysimachia

Lysimachia nemorum

Lysimachia thyrsiflora

Lysimachia

Ardisia elliptica

Ardisia

Aegiceras floridum

